

LIBERAAL PROGRAM

1. Herstel, wederopbouw en vernieuwing vormen een taak, zwaarder dan ooit gedurende een generatie werd volbracht. Alleen eendrachtige samenwerking in zoo groot mogelijk verband kan die taak volbrengen. Daartoe moet met vooroorlogsche tegenstellingen als de antithese en de klassenstrijd radicaal gebroken worden. De noodzakelijke en daarom van ons volk verwachte eendracht kan echter uiteraard geen eenheid zonder verscheidenheid zijn.
2. Het Christendom is de grondslag en de bezielende geest van onze maatschappij. Daarom is en blijve ons geestesmerk: godsdienstzin, verdraagzaamheid, geestelijke vrijheid, zin voor verantwoordelijkheid, algemeene ontwikkeling en ontplooiing der persoonlijkheid. De zedelijke normen van het Christendom behooren het richtsnoer te zijn voor ons inwendig bestuur en voor de samenleving der volken.
3. Het Koninkrijk der Nederlanden blijve een eenheid, waarin de overzeesche gebiedsdeelen steeds verder dienen uit te groeien tot gemeenschappen, die hun inwendige aangelegenheden zelfstandig behandelen. Overeenkomstig het Koninklijk woord van 6 December 1942 worde de nieuwe staatkundige vorm zoowel van het Koninkrijk als van de Overzeesche gebiedsdeelen gezocht in een volkomen vrij overleg op voet van gelijkwaardigheid met vertegenwoordigers van alle vooral in Indië zoo rijk geschakeerde bevolkingsgroepen. Het is onze taak te voorkomen, dat één groep der bevolking met geweld aan andere groepen haar wil oplegt.
4. Actieve deelneming aan de Organisatie der Vereenigde Naties ter vermijding van den oorlog. De op moderne leest te schoeien krijgsmacht heeft tot taak het in samenwerking met de andere leden van de Vereenigde Naties handhaven van den vrede en de verdediging van het eigen grondgebied. Bevordering van den goeden geest in het leger door het geven van gelijke kansen aan allen tot het bereiken van rangen en door nauwer contact tusschen kader en manschappen, ook buiten den dienst. Ruime gelegenheid voor overgang van het beroeps- tot het reservepersoneel en omgekeerd.
5. Handhaving van de parlementaire, constitutioneele Monarchie. Hervorming van het kiesstelsel. Invoering van een districtenstelsel. Afschaffing van de evenredige vertegenwoordiging. Uitbreiding van het aantal leden der Tweede Kamer tot honderd en vijftig om in verband met de toegenomen werkzaamheden een betere werkverdeling mogelijk te maken. Zoowel bij den wetgevenden arbeid als bij de uitvoering van wettelijke maatregelen worde zooveel mogelijk gebruik gemaakt van de hulp van in het vrije maatschappelijke leven gegroeide lichamen om de maatschappij te redden van een verstikkende omknelling door de bureaucratie. Tegen corruptie worde met kracht opgetreden. Volledig herstel op korten termijn van den rechtsstaat. Snelle en rechtvaardige berechting van politieke delinquenten. Spoedige afwikkeling van de zuivering. Instelling van administratieve rechtspraak op elk gebied waar ambtelijke willekeur mogelijk is.
6. Ook op sociaal-economisch terrein moet het verantwoord toegaan en moet misbruik van macht worden voorkomen. Organisatie van het bedrijfsleven tot dit doel kan niet langer worden gemist en de samenwerking van uit dit besef in het vrije maatschappelijke leven ontstane lichamen behoort te worden bevorderd, waardoor de werknemers mede betrokken worden in het dragen van verantwoordelijkheid. Een organisatie van het bedrijfsleven, welke „ordening” beoogt, doch nalaat duidelijk te maken, waartoe deze dienen moet, wordt verworpen. Een door de overheid „geleide economie”, aanvaardbaar als redmiddel uit den economischen nood, dient met dien nood te verdwijnen. De particuliere eigendom blijve duurzame grondslag van het economisch leven, dus geen socialisatie (dit is de geleidelijke opheffing van den particulieren eigendom van den grond en andere productiemiddelen), maar de vrije economische beschikkingsmacht zij evenmin als de politieke macht een absolute en willekeurige. De regeling van hare verantwoordelijkheid voor het algemeen welzijn geschiede bij de wet en worde niet overgelaten aan subjectief ambtelijk inzicht. De staat bevordere, dat de inrichting van de maatschappij zoodanig zij, dat een ieder daarin werk kan vinden tegen een loon, dat den werknemer veroorlooft in het onderhoud van zich en zijn gezin te voorzien en hem tevens in staat stelt te sparen. Gestreefd worde naar uitbreiding van het privaatsbezit over de massa van het volk, mede door deelneming in de winst van de onderneming. Bevordering van een spaar- en voorschotregeling. Erkenning van de onmisbare waarde van het platteland als regenererend element in ons volksbestaan en dientengevolge in tijden van depressie voor den akkerbouw, de veeteelt en den tuinbouw maatregelen voor het bereiken van loonende afzetprijzen. Bevordering van den export van agrarische producten mede voor de bestaansmogelijkheid van kleine bedrijven. Uitbreiding van het landbouwonderwijs, ook voor den kleinen boer en den landarbeider, van het wetenschappelijk onderzoek en de voorlichting. De handeldrijvende middenstand, onmisbare schakel tusschen producent en consument, worde tot bloei gebracht en bevrijd van noodeloos overheidsingrijpen. Gewaakt worde tegen monopolistische overwoekering. Het uiteindelijke doel van alle voortbrenging is voorziening in de behoefte van den verbruiker, die tevens beschermd moet worden tegen te hooge prijzen. Eerste voorwaarde hiervoor is een zoo ruim mogelijke vrije markt, waar men vrij naar keuze koopen kan.
7. Toekenning van publiekrechtelijke bevoegdheden voor de organisatie van het arbeidsleven aan de organen, door werkgevers en werknemers in het leven geroepen. De staat beperke zich tot het stellen van normen en het houden van toezicht. De loonen en arbeidsvoorwaarden in de verschillende bedrijfstakken worden zooveel mogelijk zelfstandig geregeld door werkgevers en werknemers, hetzij door collectief overleg, hetzij in organen van paritaire samenstelling. Oplossing van conflicten door organen, die door de betrokken groepen zelf in het leven geroepen zijn. Slechts bij falen van zulk pogen trede de Rijksbemiddelaar op. Bevordering van een spoedige totstandkoming van de volledige unificatie van alle sociale verzekeringen, waarin ook de werkloosheidsverzekering worde opgenomen. Beginsel zoowel bij den opbouw als bij de uitvoering zij de zelfwerkzaamheid van belanghebbenden. Aan de werkloosheidsverzekering dient vooraf te gaan een betere regeling van de scholing en herscholing, van het ontslagrecht en van het wachtgeld. Hooging der ouderdomsrenten en verzekering van kleine zelfstandigen mag niet langer worden uitgesteld. Verbetering van de invaliditeitsvoorziening. Opstelling en krachtige uitvoering van een woningbouwprogramma, dat voorziet in de verschaffing op korten termijn van een afzonderlijke woning aan ieder gezin, eerste eisch voor een gezond gezinsleven.
8. Het financiëel beleid zij in de eerste plaats gericht op het voorkomen van inflatie. Vermogensheffingen en vermogensaanwasbelasting dienen te worden gebruikt voor aflossing van staatsschuld en niet voor het dekken van tekorten op de gewone uitgaven. Progressieve belasting van hooger inkomen zonder den zin tot sparen en de ondernemingslust aan te tasten. Matige, zoo mogelijk geen, belasting op eerste levensbehoeften. Bij alle financiëele maatregelen behoort vooral rekening gehouden te worden met de belangen van ouden van dagen en kleine spaarders. Behoorlijke verzorging van de nagelaten betrekkingen van hen, die in den oorlog of in den verzetsstrijd gevallen zijn. Bij de vergoeding van oorlogsschade worde rekening gehouden met de gestegen vervangingskosten. Krachtige aandrang tot snelle terugkeer van tijdens de bezetting door Duitschers geroofde goederen.
9. Herstel van de zelfstandigheid der gemeente, waarvoor eigen belastingheffing door de gemeente onontbeerlijk is.
10. Het onderwijs worde meer gericht op karaktervorming, samenwerking en opvoeding tot gemeenschapsmens. Kennis van den Bijbel, eerbied voor gezag en andermans overtuiging, zoomede wellevendheid in den omgang worde den leerling bijgebracht. Voor lichamelijke ontwikkeling en voor handenarbeid behoort meer tijd beschikbaar te worden gesteld. Onder erkenning van de vrijheid der ouders ten aanzien van de keuze van school blijve de openbare school gehandhaafd. De materiële en feitelijke gelijkstelling van openbaar en bijzonder onderwijs worde gewaarborgd. Naast de zorg voor het Lager, Middelbaar, Hooger en Nijverheids- onderwijs heeft de staat ook een taak voor de volksontwikkeling in het algemeen, voor het toegankelijk maken van natuurschoon en van de werken van wetenschap en kunst. Autonomie der Universiteiten. Er zij één algemeene Nederlandsche radio-omroep, echter geen staatsomroep en daarnaast worde aan de particuliere organisaties van de verschillende richtingen gelegenheid gegeven zich zelfstandig te uiten. Door onderwijs en volksontwikkeling dienen te worden bevorderd gemeenschapszin, zelfstandigheid en besef van hetgeen voor Nederland in eigen huis, in Europeesch verband en Overzee te verrichten is.